EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 20.5.2020
COM(2020) 513 final

Aanbeveling voor een

AANBEVELING VAN DE RAAD

over het nationale hervormingsprogramma 2020 van Cyprus en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2020 van Cyprus

Aanbeveling voor een

AANBEVELING VAN DE RAAD

over het nationale hervormingsprogramma 2020 van Cyprus en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2020 van Cyprus

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid[1], en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden[2], en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Op 17 december 2019 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de jaarlijkse groeianalyse en daarmee de aanzet gegeven tot het Europees Semester 2020 voor coördinatie van het economisch beleid. Daarbij is terdege rekening gehouden met de op 17 november 2017 door het Europees Parlement, de Raad en de Commissie geproclameerde Europese pijler van sociale rechten. Op 17 december 2019 heeft de Commissie op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 ook het waarschuwingsmechanismeverslag aangenomen, waarin zij Cyprus heeft genoemd als een van de lidstaten die aan een diepgaande evaluatie zouden worden onderworpen. Tevens heeft de Commissie op die datum een aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone aangenomen.

(2) Op 26 februari 2020 is het landverslag 2020 voor Cyprus gepubliceerd[3]. Daarin werd de vooruitgang beoordeeld die Cyprus bij het opvolgen van de op 9 juli 2019 door de

[1] PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.
[2] PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.
[3] SWD(2020) 512 final.

Raad aangenomen landspecifieke aanbevelingen heeft gemaakt[4], alsmede het gevolg dat is gegeven aan de landspecifieke aanbevelingen die in de jaren voordien werden aangenomen, en de vooruitgang die Cyprus bij het nastreven van zijn nationale Europa 2020-doelstellingen heeft geboekt. Het landverslag besteedde ook aandacht aan de op grond van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 uitgevoerde diepgaande evaluatie, waarvan de uitkomsten ook op 26 februari 2020 zijn bekendgemaakt. Op basis van haar analyse concludeerde de Commissie dat Cyprus wordt geconfronteerd met buitensporige macro-economische onevenwichtigheden. Met name weegt een zeer groot volume oninbare leningen op de financiële sector en grote volumes particuliere, publieke en externe schulden werpen een slagschaduw over de economie, in een context van bescheiden potentiële groei.

(3) Op 11 maart 2020 heeft de Wereldgezondheidsorganisatie de uitbraak van COVID-19 officieel uitgeroepen tot een wereldwijde pandemie. Deze pandemie vormt een ernstige bedreiging voor de volksgezondheid en treft burgers, bedrijven en economieën. Zij zet de nationale gezondheidsstelsels onder zware druk, verstoort de mondiale toeleveringsketens, veroorzaakt volatiliteit op de financiële markten en sterke schommelingen in de consumentenvraag, en heeft negatieve gevolgen voor meerdere sectoren. Zij vormt een bedreiging voor de banen en het inkomen van mensen en voor ondernemingen. De pandemie heeft geleid tot een grote economische schok die nu al ernstige gevolgen heeft in de Europese Unie. Op 13 maart 2020 heeft de Commissie een mededeling[5] aangenomen waarin wordt opgeroepen tot een gecoördineerde economische aanpak van de crisis door alle actoren op nationaal en Unieniveau.

(4) Meerdere lidstaten hebben een noodtoestand uitgeroepen of noodmaatregelen getroffen. Elke noodmaatregel moet strikt proportioneel, noodzakelijk en beperkt in de tijd zijn, en moet overeenstemmen met de Europese en internationale normen. Ze moeten onderworpen zijn aan democratisch toezicht en onafhankelijke rechterlijke controle.

(5) Op 20 maart 2020 heeft de Commissie een mededeling aangenomen over de activering van de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact[6]. De clausule, die in artikel 5, lid 1, artikel 6, lid 3, artikel 9, lid 1, en artikel 10, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1466/97 en artikel 3, lid 5, en artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1467/97 is neergelegd, vergemakkelijkt de coördinatie van het begrotingsbeleid in tijden van ernstige economische neergang. In haar mededeling heeft de Commissie de Raad haar standpunt meegedeeld dat, gezien de verwachte ernstige economische neergang ten gevolge van de COVID-19-uitbraak, de huidige omstandigheden de activering van de clausule toelaten. Op 23 maart 2020 stemden de ministers van Financiën van de lidstaten in met de beoordeling van de Commissie. De activering van de algemene ontsnappingsclausule maakt het mogelijk tijdelijk af te wijken van het aanpassingstraject in de richting van de begrotingsdoelstelling op middellange termijn, op voorwaarde dat daardoor de houdbaarheid van de begroting op middellange termijn niet in gevaar komt. Voor het correctieve deel kan de Raad, op aanbeveling van de Commissie, ook besluiten een herzien begrotingstraject vast te stellen. De algemene ontsnappingsclausule schorst de procedures van het stabiliteits- en groeipact niet. De clausule staat lidstaten toe af te wijken van de budgettaire verplichtingen die normaliter van toepassing zijn en stelt de Commissie en de Raad in

[4] PB C 301 van 5.9.2019, blz. 117.
[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

staat om de nodige maatregelen op het gebied van beleidscoördinatie binnen het kader van het pact te nemen.

(6) Er is voortdurende actie nodig om de verspreiding van de pandemie te beperken en te beheersen, om de veerkracht van de nationale gezondheidsstelsels te versterken, om de sociaal-economische gevolgen te verzachten door middel van ondersteunende maatregelen voor bedrijven en huishoudens en om te zorgen voor adequate gezondheids- en veiligheidsomstandigheden op de werkplek met het oog op de hervatting van de economische activiteit. De Unie moet ten volle gebruik maken van de verschillende instrumenten waarover zij beschikt om de lidstaten op deze gebieden te ondersteunen. Tegelijkertijd moeten de lidstaten en de Unie samenwerken om de maatregelen voor te bereiden die nodig zijn voor een terugkeer naar een normale werking van onze samenlevingen en economieën en naar duurzame groei, waarin zij onder meer de groene transitie en de digitale transformatie moeten integreren, net als de lessen die uit de crisis worden getrokken.

(7) De COVID-19-crisis toont aan hoe flexibel de eengemaakte markt zich kan aanpassen aan buitengewone omstandigheden. Om een vlotte en soepele overgang naar de herstelfase en het vrije verkeer van goederen, diensten en werknemers te waarborgen, moeten uitzonderlijke maatregelen die de werking van de eengemaakte markt belemmeren, worden geschrapt zodra zij niet langer onmisbaar zijn. De huidige crisis toont aan dat er behoefte is aan crisisparaatheidsplannen in de gezondheidssector, met inbegrip van met name verbeterde aankoopstrategieën, gediversifieerde toeleveringsketens en strategische reserves van essentiële goederen. Dat zijn cruciale elementen voor de ontwikkeling van uitgebreidere crisisparaatheidsplannen.

(8) De wetgever van de Unie heeft de desbetreffende wetgevingskaders[7] reeds gewijzigd om de lidstaten in staat te stellen om alle ongebruikte middelen uit de Europese structuur- en investeringsfondsen te benutten, zodat zij de uitzonderlijke gevolgen van de COVID-19-pandemie kunnen aanpakken. Deze wijzigingen leiden tot meer flexibiliteit en vereenvoudigde en gestroomlijnde procedures. Om de druk op de kasstroom te verlichten kunnen lidstaten in het boekjaar 2020-2021 ook gebruikmaken van een medefinancieringspercentage van 100 % uit de begroting van de Unie. Cyprus wordt aangemoedigd ten volle gebruik te maken van deze mogelijkheden om bijstand te bieden aan de mensen en sectoren die het zwaarst door de problemen zijn getroffen.

(9) Als gevolg van de uiteenlopende specialisatiepatronen zullen de sociaal-economische gevolgen van de pandemie waarschijnlijk ongelijk verdeeld zijn over de regio's, met name in sectoren die sterk afhankelijk zijn van het toerisme en, meer algemeen, direct contact met consumenten. En risico hierbij is dat de territoriale verschillen binnen Cyprus groter worden. De huidige situatie gaat ook gepaard met het gevaar dat het convergentieproces tussen de lidstaten tijdelijk uiteenvalt, hetgeen gerichte beleidsacties noodzakelijk maakt.

---

[7] Verordening (EU) 2020/460 van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2020 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013 en (EU) nr. 508/2014 wat betreft specifieke maatregelen om investeringen in de gezondheidszorgstelsels van de lidstaten en in andere sectoren van hun economieën vrij te maken als antwoord op de COVID-19-uitbraak (Investeringsinitiatief Coronavirusrespons) (PB L 99 van 31.3.2020, blz. 5) en Verordening (EU) 2020/558 van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2020 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1301/2013 en (EU) nr. 1303/2013 wat betreft specifieke maatregelen met het oog op uitzonderlijke flexibiliteit bij het gebruik van de Europese structuur- en investeringsfondsen naar aanleiding van de uitbraak van Covid- 19 (PB L 130 van 24.4.2020, blz. 1).

(10) Op 7 mei 2020 heeft Cyprus zijn nationale hervormingsprogramma 2020 en zijn stabiliteitsprogramma 2020 ingediend. Om met de onderlinge verbanden tussen beide programma's rekening te houden, zijn deze tegelijkertijd geëvalueerd.

(11) Cyprus valt momenteel onder het preventieve deel van het stabiliteits- en groeipact en is onderworpen aan de schuldregel.

(12) In zijn stabiliteitsprogramma 2020 voorziet het kabinet dat het overheidssaldo zal verslechteren van een overschot van 1,7 % van het bbp in 2019 naar een tekort van 4,3 % van het bbp in 2020. Het tekort zou in 2021 teruglopen tot 0,4 % van het bbp. Na een daling tot ongeveer 95,5 % van het bbp in 2019 zou de schuldquote volgens het stabiliteitsprogramma 2020 stijgen tot 116,8 % in 2020. De macro-economische en budgettaire vooruitzichten worden beïnvloed door de grote onzekerheid als gevolg van de COVID-19-pandemie. Daarnaast is er een aantal onderliggende landspecifieke risico's van de begrotingsprognoses, met name expliciete voorwaardelijke verplichtingen en potentiële financieringsbehoeften van publieke ziekenhuizen tijdens de eerste jaren van de invoering van het nationale zorgstelsel (GeSU).

(13) Als reactie op de COVID-19-pandemie en als onderdeel van een gecoördineerde Unie-aanpak heeft Cyprus begrotingsmaatregelen vastgesteld om de capaciteit van het gezondheidsstelsel te vergroten, de pandemie in te dammen en bijstand te verlenen aan personen en sectoren die bijzonder getroffen zijn. Volgens het stabiliteitsprogramma 2020 belopen die begrotingsmaatregelen 4,4 % van het bbp. Bij deze maatregelen gaat het om het versterken van de diensten in het zorgstelsel met een extra budget van 0,5 % van het bbp, loonsubsidies om werknemers in dienst te houden wanneer een bedrijf zijn activiteiten stillegt (2,7 % van het bbp) en inkomenssteun voor de kleine bedrijven en zelfstandigen (0,3 % van het bbp). Daarnaast heeft Cyprus maatregelen aangekondigd die, ook al hebben zij geen rechtstreekse gevolgen voor de begroting, toch zullen bijdragen tot de ondersteuning van de liquiditeit van ondernemingen, zoals betalingsuitstel met twee maanden voor de btw. Over het algemeen zijn de door Cyprus genomen maatregelen in overeenstemming met de richtsnoeren van de mededeling van de Commissie over een gecoördineerde economische respons op de COVID-19-uitbraak. De volledige uitvoering van deze maatregelen, gevolgd door een heroriëntering van het begrotingsbeleid naar het tot stand brengen van prudente begrotingssituaties als de economische omstandigheden dat toelaten, zal bijdragen tot het behoud van budgettaire houdbaarheid op middellange termijn.

(14) Op basis van de voorjaarsprognoses 2020 van de Commissie bij ongewijzigd beleid wordt het overheidssaldo van Cyprus geraamd op –7 % van het bbp in 2020 en –1,8 % in 2021. De schuldquote zal naar verwachting 115,7 % van het bbp bedragen in 2020 en 105 % in 2021.

(15) Op 20 mei 2020 heeft de Commissie een overeenkomstig artikel 126, lid 3, VWEU opgesteld verslag uitgebracht omdat Cyprus zich in 2019 niet aan de schuldregel heeft gehouden, en gelet op de geplande overschrijding van de tekortdrempel van 3 % van het bbp in 2020. Al bij al lijkt de analyse erop te wijzen dat het schuldcriterium zoals omschreven in het Verdrag en in Verordening (EG) nr. 1467/1997 in acht wordt genomen, terwijl het tekortcriterium niet vervuld is.

(16) Cyprus heeft op de COVID-19-uitbraak gereageerd met een reeks maatregelen die de economische impact van de crisis moeten mitigeren. Op 15 maart 2020 is het kabinet met een financieel steunprogramma gekomen dat de volksgezondheid moet veilig stellen en dat bedrijven en werkgevers economisch moet laten overleven. Het programma trekt 100 miljoen EUR uit voor financiële steun aan het zorgstelsel om de

pandemie te bestrijden, onder meer voor de indienstneming van extra medisch, verzorgend en ondersteunend personeel en voor uitrusting en infrastructuur. Het bevat een reeks maatregelen om ondernemingen te ondersteunen door voor meer liquiditeit te zorgen, zoals bijvoorbeeld steunregelingen voor bedrijven en zelfstandigen en een tijdelijke opschorting van btw-betalingen voor ondernemingen. Voorts bevat het pakket voor 11 miljoen EUR steun die specifiek bedoeld is om bij te dragen aan het herstel van de toerismesector.

(17) De COVID-19-crisis maakt duidelijk dat bij investeringen de aandacht moet gaan naar het verbeteren en moderniseren van de openbare gezondheidszorg, het herstel van de capaciteit en de uitvoering van de hervorming van het zorgstelsel. Het nieuwe zorgstelsel biedt betere toegang tot eerstelijnszorg, passende sturing en behandelingen op basis van klinische protocollen. Ook omvat het een universeel recht op betaalbare zorgdiensten in de context van de COVID-19-uitbraak. Cyprus beschikt over een uitgewerkt noodplan voor pandemieën en heeft extra middelen uitgetrokken om de impact van infecties en besmettingen te voorkomen en te beheren. Voor de middellange termijn moet Cyprus bij investeringen meer de klemtoon leggen op het verbeteren van de doelmatigheid, toegankelijkheid en algemene veerkracht van het zorgstelsel. Extra middelen voor het zorgstelsel moeten voorkomen dat er in de toekomst tekorten ontstaan aan medisch personeel, kritieke medische voorraden en infrastructuur. Dat de hervorming van het zorgstelsel soepel volgens plan wordt uitgevoerd, is van cruciaal belang om de toegang tot zorg en de universele dekking te verzekeren. Digitale gezondheidsoplossingen en nieuwe toepassingen kunnen helpen om de uitrol van e-healthdiensten te versnellen en om teleconsultaties en waarschuwingsmechanismen te verbeteren. Van vitaal belang zijn beleidsmaatregelen om de capaciteit van ziekenhuizen en de arbeidsomstandigheden van gezondheidswerkers te verbeteren en om ervoor te zorgen dat persoonlijke beschermingsmiddelen, tests, geneesmiddelen en medische apparatuur beschikbaar zijn. De integratie van de langdurige zorg en eerstelijns- en wijkzorg is van cruciaal belang in het licht van demografische veranderingen, en om de meest kwetsbare groepen, zoals mensen met een handicap, te ondersteunen.

(18) Als gevolg van de gezondheidscrisis, zal Cyprus nu, na volgehouden positieve ontwikkelingen op de arbeidsmarkt de voorbije jaren, met uitdagingen te maken krijgen in termen van het werkgelegenheidspeil. Verdere inspanningen zijn nodig om de sociaal-economische impact van de crisis zo beperkt mogelijk te houden. Cyprus heeft al noodmaatregelen genomen, zoals regelingen voor werktijdverkorting en de verruiming van werkloosheidsuitkeringen naar zelfstandigen. Het zal belangrijk zijn om banen te behouden en de aangekondigde maatregelen uitgevoerd te krijgen, in nauw overleg met de sociale partners. De versterking van de capaciteit van de publieke arbeidsbemiddelingsdiensten met vaste medewerkers zal van cruciaal belang zijn, met name om ervoor te zorgen dat de dienstverlening van arbeidsbemiddelaars met een tijdelijk contract dat in de tweede helft van 2020 afloopt, te kunnen voortzetten. Zo wordt vermeden dat deze diensten verder onder druk komen te staan en wordt ervoor gezorgd dat zij doeltreffende ondersteuning kunnen bieden aan nieuwe werklozen en andere kwetsbare groepen, zoals jongeren zonder baan, onderwijs of opleiding, langdurig werklozen en mensen met een handicap. Met name moet meer aandacht gaan naar ondersteuning bij de overgang van school naar werk en naar het benaderen en begeleiden van jongeren, nu pas afgestudeerden het waarschijnlijk moeilijker zullen krijgen om een baan te vinden.

(19) De COVID-19-uitbraak vergt passende maatregelen om de sociale impact te mitigeren en het inkomen van huishoudens te ondersteunen en om een snel herstel van de economie te schragen. Volgens de prognoses van de Commissie zal de werkloosheid in 2020 oplopen tot 8,6 % in 2020 en in 2021 terugvallen tot 7,5 %. De externe vraag naar diensten zal sterk teruglopen, aangezien de toerismesector bijzonder hard door de crisis zal worden getroffen. Voor alle getroffen werknemers en zelfstandigen moet voor een afdoende vervangend inkomen worden gezorgd, ook voor mensen bij wie er lacunes zijn in termen van toegang tot sociale bescherming. Regelingen voor sociale bescherming moeten mensen in loondienst, zelfstandigen en werklozen beschermen. Er is nog ruimte om het algemene stelsel voor sociale bescherming te versterken en zo de sociaal-economische impact te verzachten en een toename van armoede en ongelijkheid te voorkomen door het opzoeken van mensen in de meest kwetsbare situaties, zoals kinderen, inactieven, zwartwerkers en mensen met een migratieachtergrond.

(20) Het bevorderen van soepele arbeidsregelingen in overleg met de sociale partners, met name in de vorm van telewerken, is van groot belang. Op de korte termijn worden zo werknemers ondersteund die onverwacht zorgtaken voor kinderen en andere zorgbehoevenden moeten opnemen, terwijl het op lange termijn zal helpen bij de herintrede op de arbeidsmarkt van het hoge percentage vrouwen dat niet actief is vanwege zorgtaken. Aangezien ouderen en mensen met een chronische ziekte een verhoogd risico op ernstige ziekten lopen als gevolg van het virus, is het van groot belang om te investeren in kwalitatieve diensten voor langdurige zorg, zodat die ook op korte en middellange termijn op efficiënte wijze verder kunnen worden geleverd.

(21) In deze crisissituatie is het van cruciaal belang om de kwaliteit, doelmatigheid en relevantie voor de arbeidsmarkt van onderwijs en opleiding te verbeteren en een snel herstel van de arbeidsmarkt te verzekeren. Mensen toerusten met de juiste vaardigheden is des te belangrijker in tijden waarin een toenemend aantal mensen misschien zijn baan kan verliezen en klaar moet staan om daarna over te stappen naar een andere baan. De mobiliteitsbeperkingen maakten duidelijk welke uitdagingen het geringe niveau van digitale vaardigheden in Cyprus meebrengen. Een en ander werkt negatief uit op onlineactiviteiten, zoals telewerken, afstandsleren en het gebruik van e-healthdiensten. Gelijke toegang tot IT-infrastructuur en het internet, ook voor lerenden uit achterstandsgroepen, in combinatie met goed opgeleide docenten is van vitaal belang voor kwalitatief digitaal onderwijs en afstandsleren. Om iets te doen aan de geringe algemene onderwijs- en opleidingsuitkomsten en om, meer algemeen, de vaardigheden te verbeteren, is het van essentieel belang om door te gaan met de onderwijshervorming en tegelijk te investeren in oplossingen voor digitaal onderwijs, werkplekleren en het leerlingenstelsel, en om de vaardigheden van leraren en opleiders te ontwikkelen wat betreft het doeltreffende gebruik van IT-tools. Er is nog ruimte om te werken aan de zwakke prestaties voor basisvaardigheden en om de participatie in de volwasseneducatie op te krikken. Om herscholingsprogramma's sneller ingang te laten vinden, zouden deze, voor zover mogelijk, kunnen worden aangepast voor onlinegebruik en kan dan, wanneer de pandemie onder controle is, fysieke aanwezigheid waar mogelijk worden ingepast.

(22) Tijdens de crisis, maar ook in de periode nadien, zijn aanzienlijke middelen nodig — en zullen zij nodig blijven — om bedrijven te ondersteunen. Het is van essentieel belang om afdoende toegang tot financiering en liquiditeit veilig te stellen, met name voor het midden- en kleinbedrijf (mkb), om ondernemingen op de been te houden en mensen aan het werk te houden. Bij de vormgeving en uitrol van deze maatregelen

moet de veerkracht van de banksector in aanmerking worden genomen. Cyprus heeft een specifieke steunregeling voor kleine bedrijven opgezet waarbij de salarisbetalingen van bedrijven met maximaal vijf werknemers worden gesubsidieerd. Daarnaast zal de opschorting van de verhoogde bijdragen voor het nationale zorgstelsel en het uitstel van belastingen (bv. btw) de directe druk verlichten. Soepele administratieve coördinatie, praktische ondersteuning en doeltreffende communicatie over de steun die beschikbaar is voor het mkb, in samenwerking met ondersteunende mkb-structuren en bedrijfsorganisaties, zijn daarbij van essentieel belang. Ook het versnellen van contractuele betalingen door overheden kan helpen bij de cashflow van het mkb. Nieuw opgerichte start-ups en scale-ups hebben misschien specifieke steun nodig, in de vorm van bijvoorbeeld een aandelenbelang door overheidsinstanties en prikkels voor durfkapitaalfondsen om hun investeringen in deze bedrijven te verhogen. Het blijft belangrijk dat de maatregelen voor kapitaalsteun die vóór de crisis werden voorbereid (Cyprus Energy Fund, fonds voor mede-investering van eigen vermogen), worden uitgevoerd.

(23) Om het economisch herstel te bevorderen, zal het van belang zijn om mature publieke investeringsprojecten te vervroegen en particuliere investeringen te bevorderen, onder meer door relevante hervormingen. De natuurlijke hulpbronnen van het land beschermen en doelmatig benutten is van kapitaal belang om het duurzame economische herstel en de toekomstige groei veilig te stellen. Om het land aantrekkelijk te houden voor toeristen, moeten er oplossingen komen voor de uitdagingen wat betreft de groene energietransitie, doelmatig afval- en waterbeheer en de bescherming van natuur en biodiversiteit. Hoewel al aanzienlijke investeringen van start zijn gegaan, moeten op deze gebieden nog meer investeringen naar voren worden gehaald. Cyprus staat voor stevige uitdagingen wil het zijn 2030-doelstelling halen voor broeikasgasemissies die niet onder het EU-emissiehandelssysteem vallen. Aan deze uitdagingen moet worden gewerkt door tijdig aanvullende maatregelen te plannen en goed te keuren, in overeenstemming met het nationale energie- en klimaatplan van het land. Dergelijke maatregelen zullen investeringen vergen, met name in sectoren zoals hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en duurzaam vervoer, die ook kunnen helpen om de groene transitie een krachtige impuls te geven. Ook moet Cyprus zijn systeem voor afvalbeheer en de circulaire economie aanzienlijk verbeteren. De afvalproductie ligt nog steeds ver boven het EU-gemiddelde, terwijl de recyclingpercentages ver onder het EU-gemiddelde blijven. Ook het percentage afval dat wordt gestort, is zeer hoog. Het water- en afvalwaterbeheer, met name in stedelijke gebieden, wordt gekenmerkt door ondoelmatigheden. Droogte en waterschaarste zijn belangrijke punten van zorg en een ontoereikende beleidsreactie kan gevolgen hebben voor de plattelandseconomie en het toerisme in Cyprus. De programmering van het fonds voor een rechtvaardige transitie voor de periode 2021-2027 zou Cyprus kunnen helpen bij een aantal uitdagingen van de transitie naar een klimaatneutrale economie, met name op de gebieden die in bijlage D bij het landverslag worden vermeld. Zo zou Cyprus optimaal gebruik kunnen maken van dat fonds.

(24) Het belang van moderne digitale infrastructuur, universele internettoegang en beschikbaarheid van digitale diensten werd duidelijk gemaakt door de mobiliteitsbeperkingen in verband met COVID-19. Investeringen in de digitale economie zijn van essentieel belang voor het verhogen van de productiviteit en het stimuleren van het economische herstel na de crisis. Cyprus scoort laag op de index van de digitale economie en samenleving van de Commissie (DESI) 2020. Slechts 45 % van de Cyprioten tussen 16 en 74 jaar heeft ten minste digitale basisvaardigheden en het aandeel ICT-specialisten in de beroepsbevolking ligt nog

steeds onder het EU-gemiddelde (2,7 % tegenover 3,9 %), hetgeen het potentieel van de digitale economie belemmert. De online-interactie tussen overheidsinstanties en burgers is gering: slechts 51 % van de Cyprioten heeft online contact met de overheid. Het aandeel van de e-commerce (d.w.z. mkb-bedrijven die online verkopen, omzet e-commerce en online grensoverschrijdende verkopen) verbetert (31,8 % in 2019, tegenover 29,4 %in 2018), maar ligt nog steeds onder het EU-gemiddelde van 40,1 %.

(25) Cyprus kan zijn onderzoeks- en innovatiestelsel verder verbeteren, om de productiviteitsgroei en de vereiste digitale en ecologische transitie in een post-pandemiescenario te ondersteunen. De geringe absorptiecapaciteit van bedrijven wat betreft onderzoek en innovatie zijn een rem op het concurrentievermogen van Cyprus. Betere samenwerking tussen de onderzoekswereld en het bedrijfsleven en een betere commercialisering van onderzoeksresultaten blijven een belangrijk knelpunt en vergen dringend actie. Toch zijn er veelbelovende stappen gezet met recente maatregelen zoals de oprichting van een nieuw departement onderzoek en innovatie, de creatie van de functie van staatssecretaris voor onderzoek, innovatie en digitaal beleid, alsmede de nieuwe nationale strategie voor onderzoek en innovatie 2019–2023, waarin voor onderzoeks- en innovatie-intensiteit tegen 2023 een hoger streefcijfer van 1,5 % van het bbp wordt bepaald (tegenover thans 0,56 %).

(26) Het aanpakken van agressieve fiscale planning is van cruciaal belang om belastingstelsels doelmatiger en rechtvaardiger te maken, zoals in de aanbeveling 2020 voor het eurozonegebied wordt erkend. De overloopeffecten van de agressieve fiscale planningstrategieën van belastingplichtigen vergen een gecoördineerd optreden van het nationale beleid ter aanvulling van Uniewetgeving. Economische gegevens wijzen erop dat de Cypriotische belastingregels worden gebruikt voor agressieve fiscale planning. Cyprus heeft stappen gezet om hiervoor een oplossing te bieden door uitvoering te geven aan internationale en Europese initiatieven en door daarnaast een aantal nationale maatregelen te nemen. Kenmerken van het stelsel zoals het ontbreken van bronbelasting op uitgaande dividenden, rente- en royaltybetalingen van Cypriotische vennootschappen aan ingezetenen van derde landen, en de regels inzake de fiscale woonplaats van vennootschappen, kan die agressieve fiscale planning evenwel verder in de hand werken. De regeling inzake notionele renteaftrek moet nauwlettend worden gemonitord. Ten slotte zijn de uitzonderingsregeling voor de naturalisatie van investeerders in Cyprus en de regeling inzake verblijfsvergunningen voor investeerders door de OESO aangemerkt als regelingen met een potentieel hoog risico op misbruik.

(27) Een doeltreffende rechtspraak blijft een sleutelfactor voor een aantrekkelijke, investerings- en ondernemersvriendelijke economie en zal een cruciale rol spelen in het herstelproces. Ernstige ondoelmatigheden in de rechtspraak blijven nadelig voor het doen naleven van overeenkomsten en staan in de weg aan een snelle beslechting van burgerrechtelijke en handelsrechtelijke zaken. Een reeks hervormingen is aangekondigd die de meest kritieke problemen in het rechtsstelsel in Cyprus moeten aanpakken, met name de achterhaalde bepalingen van burgerlijke rechtsvordering, de digitaliseringsgraad van rechtbanken, de grote achterstand bij de behandeling van zaken en het ontbreken van permanente opleiding voor rechters, maar de vooruitgang verloopt traag.

(28) Om de maatregelen voor het herstel van COVID-19 in Cyprus snel en doeltreffend te kunnen doorvoeren, is het van cruciaal belang dat de veerkracht en de doelmatigheid van de overheidsdiensten worden versterkt. Een betere coördinatie tussen centrale en lokale overheden en het tegengaan van de fragmentering en ondoelmatigheden op

lokaal niveau zijn noodzakelijk om de knelpunten voor coherente uitvoering, investeringen en dienstverlening in het land weg te werken. Een verder doorgedreven digitalisering van overheidsdiensten is van vitaal belang om de eigen bedrijfscontinuïteit te verzekeren, maar ook om burgers en bedrijven zonder onderbreking daadwerkelijke toegang tot overheidsdiensten te bieden.

(29) Terwijl de huidige aanbevelingen gericht zijn op het aanpakken van de sociaal-economische gevolgen van de pandemie en het bevorderen van het economisch herstel, hadden de landspecifieke aanbevelingen 2019 die de Raad op 9 juli 2019 heeft aangenomen, ook betrekking op hervormingen die essentieel zijn om uitdagingen op middellange tot lange termijn aan te pakken. Deze aanbevelingen zijn nog steeds relevant en zullen gedurende de jaarlijkse cyclus van het Europees semester gemonitord blijven worden. Dat geldt ook voor aanbevelingen betreffende investeringsgerelateerd economisch beleid. Met die aanbevelingen moet rekening worden gehouden bij de strategische programmering van de financiering van het cohesiebeleid na 2020, ook wat betreft de maatregelen ter verzachting van de huidige crisis en de exitstrategieën.

(30) De algemene robuustheid van het bankbestel veilig stellen en de risico's voor de financiële stabiliteit beheersen zijn van essentieel belang om de COVID-19-crisis door te komen en de economie te ondersteunen. Hoewel de stabiliteit van de banksector de afgelopen jaren sterk is verbeterd, komen banken door de pandemie onder spanning te staan, door een toename van het kredietrisico en druk op de winstgevendheid en kapitalisatie. Kwetsbare punten en uitdagingen zijn terug te voeren op een particuliere sector die te veel schulden torst en een hoog volume niet-renderende leningen (NPL's), hetgeen de mogelijkheid voor ondersteuning met kredieten beperkt. De Cypriotische banksector heeft het op één na hoogste aandeel niet-renderende leningen in de eurozone. Daarom blijven inspanningen om de niet-renderende leningen af te bouwen een prioriteit, met name het wegwerken van oude niet-renderende leningen die nog vóór de uitbraak van de COVID-19-crisis al lang hadden moeten zijn afgelost. Om deze doelstelling waar te maken, is het van essentieel belang dat progressie wordt gemaakt met het staatsbedrijf voor activabeheer (KEDIPES), onder meer wat betreft zijn organisatiemodel en strategie. De ESTIA-regeling probeert vooral kwetsbare kredietnemers te ondersteunen en te beschermen, maar het blijft belangrijk om een evenwicht te vinden tussen deze doelstelling en het verbeteren van de betalingscultuur. In dit verband zou het versterken van het afdwingen van vorderingen en het bevorderen van het gebruik van het insolventieraamwerk mede als basis kunnen dienen voor een duurzame oplossing voor probleemkredieten. Voorts is er nog veel werk wat betreft het terugdringen van de achterstand bij de afgifte van eigendomsbewijzen door middel van het uitvoeren van een structurele oplossing voor de tekortkomingen in het systeem voor eigendomstransacties (d.w.z. de afgifte en de overdracht van eigendomsbewijzen).

(31) Volgehouden inspanningen om het raamwerk ter voorkoming en bestraffing van corruptie te versterken, zijn van essentieel belang om het herstel in de nasleep van de COVID-19-crisis veilig te stellen en om gelden en middelen doelmatig, verantwoord en transparant te kunnen toewijzen en verdelen. Hoewel momenteel een actieplan tegen corruptie in uitvoering is, wachten cruciale maatregelen en wetgeving nog op goedkeuring, met name wetsvoorstellen over de volgende thema's: verbetering van de transparantie in de publieke besluitvorming, oprichting van de onafhankelijke anticorruptieautoriteit, het melden van corruptie en de bescherming van klokkenluiders. Wat het Openbaar Ministerie betreft, moet nog steeds de laatste hand

worden gelegd aan de bepalingen met betrekking tot de budgettaire onafhankelijkheid, de scheiding van functies en de aanwervingsprocedures.

(32) Het Europees semester biedt het kader voor de voortdurende coördinatie van het economisch en werkgelegenheidsbeleid in de Unie, dat kan bijdragen tot een duurzame economie. De lidstaten hebben in hun nationale hervormingsprogramma's 2020 de stand van zaken opgemaakt over de voortgang bij de uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's). Door onderstaande aanbevelingen volledig uit te voeren zal Cyprus bijdragen aan de vooruitgang in de richting van de SDG's en aan de gemeenschappelijke inspanning om in de Unie te komen tot concurrerende duurzaamheid.

(33) Nauwe coördinatie tussen de economieën van de economische en monetaire unie is essentieel voor een snel herstel van de economische impact van COVID-19. Cyprus moet, als lidstaat die de euro als munt heeft, en rekening houdend met de politieke richtsnoeren van de Eurogroep, ervoor zorgen dat zijn beleid consistent blijft met de aanbevelingen voor de eurozone en gecoördineerd wordt met dat van de andere lidstaten van de eurozone.

(34) In de context van het Europees Semester 2020 heeft de Commissie een brede analyse van het economische beleid van Cyprus verricht. Deze analyse is gepubliceerd in het landverslag 2020. Voorts heeft de Commissie zowel het stabiliteitsprogramma 2020 als het nationale hervormingsprogramma 2020 doorgelicht en onderzocht welk gevolg is gegeven aan de aanbevelingen die in eerdere jaren tot Cyprus zijn gericht. Daarbij heeft zij niet alleen gekeken naar de relevantie ervan voor een houdbaar begrotings- en sociaal-economisch beleid in Cyprus, maar heeft zij ook onderzocht of de Unieregels en -richtsnoeren in acht zijn genomen, gezien de noodzaak de algehele economische governance van de Unie te versterken door middel van een inbreng op Unieniveau in toekomstige nationale besluiten.

(35) In het licht van deze beoordeling heeft de Raad het stabiliteitsprogramma 2020 onderzocht en zijn advies daarover[8] is met name in de onderstaande aanbeveling 1 weergegeven.

(36) In het licht van de diepgaande evaluatie door de Commissie en van deze beoordeling heeft de Raad het nationale hervormingsprogramma 2020 en het stabiliteitsprogramma 2020 onderzocht. In deze aanbevelingen wordt rekening gehouden met de noodzaak om de pandemie te bestrijden en het economische herstel te ondersteunen, als een eerste noodzakelijke stap om een bijstelling van onevenwichtigheden mogelijk te maken. Aanbevelingen die direct de macro-economische onevenwichtigheden betreffen die de Commissie overeenkomstig artikel 6 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 heeft geconstateerd, komen tot uiting in de aanbevelingen 1, 3 en 4,

BEVEELT AAN dat Cyprus in 2020 en 2021 de volgende acties onderneemt:

1. Overeenkomstig de algemene ontsnappingsclausule alle nodige maatregelen nemen om de pandemie doeltreffend aan te pakken, de economie te stimuleren en het daaropvolgende herstel te ondersteunen. Als de economische omstandigheden dit toelaten, begrotingsbeleid voeren dat gericht is op het tot stand brengen van prudente begrotingssituaties op middellange termijn en het waarborgen van de houdbaarheid van de schuld, daarbij de investeringen verhogend. De weerbaarheid en de capaciteit

[8] Op grond van artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad.

van het zorgstelsel versterken om kwalitatieve en betaalbare diensten te verzekeren, onder meer door de arbeidsomstandigheden van gezondheidswerkers te verbeteren.

2. In afdoende vervangend inkomen en toegang tot sociale bescherming voor iedereen voorzien. De publieke arbeidsbemiddelingsdiensten versterken, flexibele arbeidsregelingen bevorderen en de relevantie van onderwijs en opleiding voor de arbeidsmarkt verbeteren.

3. Zorgen voor afdoende toegang tot financiering en liquiditeit, met name voor het midden- en kleinbedrijf. Mature publieke investeringsprojecten vervroegen en private investeringen aanmoedigen om het economisch herstel te bevorderen. De investeringen toespitsen op de groene en digitale transitie, met name op een schone en efficiënte productie en een schoon en efficiënt gebruik van energie, afval- en waterbeheer, duurzaam vervoer, digitalisering, onderzoek en innovatie.

4. Meer actie ondernemen om aspecten van het belastingstelsel aan te pakken die agressieve fiscale planning van particulieren en multinationals in de hand werken. De doelmatigheid en digitalisering van de rechtspraak en de overheidsdiensten verbeteren.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad
De voorzitter